

# Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB  
ILICA BROJ 31. III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA  
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.  
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

## Razvoj cijonističke misli.

Iz jednog govora dra. Weizmanna.

U cijonističkom pokretu nema senzacionalnoga razvoja, a možda je to baš dobro. Imamo pred nama period dugog, vrlo sporog, vrlo teškog, i vrlo mirnog razvoja, a oni koji očekuju senzaciju, mora da slušaju druge govornike, ja im takove ne mogu pružati.

Držim da ću najbolje uraditi, ako Vam što kraće, jasnije i brže ocrtam razvoj cijonističke misli, od njezinog početka. Možda će Vam taj pregled omogućiti da shvatite, kako smo došli do sadašnje cijonističke politike. Mnogi od nas su već jako dugo cijoniste; bili smo to već davno prije saziva prvoga cijonističkoga kongresa. Možda mnogi od nas nijesu ovlašteni da za svoj cijonizam traže neke posebne počasti, ali bih htio spomenuti jednoga muža, koji po mome mišljenju može da se smatra cijonistom s najvećim političkim vidikom: to je **barun Rothschild**.

Barun Rothschild nije nikad imao nešto zajedničkoga s političkim cijonizmom, ali cijelo njegovo djelovanje i sve njegove misli i planovi bili su ispunjeni cijonizmom. Jednom ga je netko pitao, zašto se bavi osnutkom kolonija i cijelim pionirskim radom, koji je prije 30 godina bio vanredno težak i ukazao se još više fantastičnim no danas. On je odgovorio, da to čini za to, jer vjeruje, da će doći dan, na kojem će židovski problem biti raspravljen pred visokim sudištem; a on hoće da u Palestini nešto stvori, što će onda dati Židovima pravo da daju svoj glas kod odluke. Ništa nam nije dalo jačega oslona za vrijeme teških političkih pregovora i pred mirovnom konferencijom no mogućnost, da smo se mogli pozvati na Palestinu i pokazati, što su ondje Židovi stvorili pod najtežim prilikama. Kad promatrate kartu Palestine i prosljedjujete metod, po kojem su osnovane prve židovske kolonije, ako ćete posmatrati njihov geografski položaj, naći ćete, da je sve to učinjeno pod vidikom strateške kolonizacije: one su smještene na najvažnijim i najinteresantnijim tačkama Palestine. Politika se ne sastoji u tome da se borimo o autorstvo sjajnih fraza, ona se sastoji u tome, da se stvaraju sigurna središta moći, velika ili mala, koja služe kao uporište za daljnji razvoj, tako da ta moć raste i da se razvija do jedne cjelovitosti, koja može da bude aktivna stavka pri novoj konstelaciji.

Dopustite mi da Vam navedem drugi jedan fantastički primjer. Sjećam se jedne priče, koju mi je pripovijedao jedan Židov u Londonu. Sjedio je jednoga dana u svojoj sobi i mislio na sve drugo no na

Palestinu. Tad stupi u nju mlad čovjek, vrlo mlad, vrlo žestok, vrlo energičan mlad čovjek. Taj mladi čovjek — možda ćete pogoditi njegovo ime, — rekao je tome mudrome starcu, koji se držao za najmudrije čovjeka svijeta: »Dolazim iz Palestine«. »Što je vaša zadaća?« pitao je taj mudri stari muž. »Moja je zadaća da sve Židove sklonim, da govore hebrejski. Držim da sam u stanju da opet oživljam jevrejski jezik. Vi ste naselili u Palestini ljude, a oni govore francuski ili njemački. Oni moraju svi da govore jevrejski, a ja sam čovjek koji ću taj jezik znati oživljavati.« I on je to učinio. Nije mislio na politički cijonizam ni na poteškoće, koje su u vezi s vladama, s vojskama i mornaricom, a ipak je bio jedan od najvećih političkih cijonista. Bio je političar u onom smislu, u kojem je i Disraeli bio političar. Stvorio je moć. To je s političkog gledišta isto tako važno kao kolonizacijoni rad s običnoga materijalnoga gledišta.

Citiram ova dva primjera iz vremena, kad još nismo bili tako veliki kao danas i kad još nismo imali tako veliku organizaciju i nismo pregovarali s kraljevima i ministrima i predsjednicima. Jednostavni Židovi pogodili su svojom političkom intuicijom bitno, stvarajući u Palestini vrednote, koje su sačinjavale pravi temelj za sva buduća politička djela.

Preskačem sad veliko vremensko razdoblje i prelazim na vrijeme prvoga kongresa, kojemu nijesam pribivao i drugoga, kojemu sam već pribivao. Od sada bio sam kod svih kongresa. Tada je došao muž kao orao iz visina. Nitko ga nije poznavao. Bio je nepoznat u židovskome životu i nije bio s njime vezan. Ne ću mi na koji način da povrijedim strahopoćitanje, koje nas veže na ime toga velikoga vodje, htio bih da kažem, da je bila velika sreća, da Teodor Herzl nije Židove tako dobro poznavao. Držim, da se ne bi usudio poduzeti, što je poduzeo, da se ne bi usudio izreći, što je rekao, da je znao, kako će biti neizmjereno teško naći pravi odziv. Mislim, da je Herzlovo najveće d'elo, da mu je uspelo, da ovim zalutalim osjećanjima, koji su drijemali u židovskome narodu, dade jasan izražaj i odredjenu formu. Stvorio je cijonističku organizaciju! Ako se danas osvrnemo na 25 godina i prelistamo rasprave, odluke i diskusije prvoga kongresa, pa i drugoga i trećega, tad nam se to čini gotovo djetinjastim. U onim danima bila je snaga cijonizma, koja je sve pokrenula, izvanredni elemenat romantike, utopije, povjerenja u budućnost — spajanje velike intuicije i velike utopije.

U kratko: koja je bila prva cijonistička formula? Bila je to: ima Židova, koji trebaju zemlju, a tu je zemlja, koja treba

narod; ima bogatih Židova, koji imaju novaca, a tu je sultan, koji treba novac. Zašto se ne bi dovele u vezu ove četiri stvari? To je bila formula, koju sam sam neprestano propovjedao u svakom malom tamnom kutu geta. I tako smo pošli da to provedemo. Siromašni Židovi odmah su pristali. Ali bilo je nužno da postignemo privolu drugih. Ali vrata bogatih Židova u Parizu i Londonu bila su zatvorena pred Herzlom. On još onda nije bio pošao preko oceana. Vratio se dakle siromasima. Našao je velik osjećaj i malen dio potrebitog novca. Pošao je sultanu. Slijedili su dugi pregovori, koji su se otezali. Naši pregovori s engleskom vladom bili su jednostavni usporedjeni s dugim, iscrpivim i umarajućim pregovorima, što ih je on vodio. Vrlo napadnu sličnost pokazuje nastojanje mnogih protivnika, naročito židovskih protivnika, koji su pokušali da ga napadnu s leđa.

Možda je sad umjesno, da Vas podsjećam na najveću nemesis povijesti. Prvi cijonistički kongres imao se održati u Münchenu i židovska općina iznajmila je sve dvorane grada, da cijoniste spriječi, da se ondje ne sastaju. Danas vjerojatno drugačije misli münchenska općina. Ali pored svih tih strašnih poteškoća, napadnut vanjskim i nutarnjim neprijateljima, imao je Herzl, kad je stajao pred gospodarom Palestine, da nosi težak teret a da ipak stoji pred njim s uspravljenom hrptenjačom. Pregovarao je s njime o milijunima u času, kad bečki cijonistički ured nije imao tisuću franaka, da s njima radi. Ali je sveudilj napred pošao.

Najveći politički uspjeh Herzla bio je taj, da su velike vlade počele da se bave cijonističkim pokretom; i ako nismo prihvatili Uganda-ponudu, to je ipak ta ponuda, koju je stavila engleska vlada, bila dokaz, da je velika vlada računala s cijonističkim pokretom u vremenu, kad je on još bio u prvim počecima. Najveće je ipak djelo stvaranje cijonističke organizacije i njezinih institucija.

I dok su Herzlovi preteče (a da to nisu izrekom rekli) tražili: »Stvarajte vrednote u Palestini!«, rekli su njegovi nasljednici: »Ne trebate u Palestini ništa da učinite. Morate stvoriti političke uvjete, koji će omogućiti rad u Palestini u velikome opsegu. Dotle, neka se ništa ne učini, jer sve što će se u Palestini raditi, gradjeno je na pijesku! Na Herzlov zov slijedio je dugi vremenski odsjek, koji je bio ispunjen agitacijom i propagandom, dok praktički u Palestini nije postignut ni najmanji napredak. Vide se dakle dva jasna smjera: jedan, koji hoće samo rad u Palestini i ništa drugo; i drugi, koji hoće rad u Palestini kao organizovano naprezanje cijelog židovskoga naroda, propagandom ideala i



propagandom misli. To su dvije škole misli — onih, koji se nazvahu praktičnim, i onih, koji se nazvahu političkim cionistima. Držim, da su praktički cioniste bili uistinu u velikoj mjeri politički cioniste, a politički cioniste u velikoj mjeri nepraktički.

Godine 1908. stvorena je između oba smjera neka vrsta sinteze. Cioniste došli su cijelim razvojem do zaključka, da je vrlo bitno, da li se ima minimum ili maksimum političkih uvjeta. A politički uvjeti bivaju samo time stvoreni, ojačani i učvršćeni, ako se u Palestini vrši i unapređuje rad. Politička snaga jednoga pokreta ne može da lebdi u zraku. Ona mora da je sazdana na određenoj osnovici i djelima u Palestini. Drugim riječima: Ove dvije stvari, nastavak našeg rada u Palestini i propaganda organizovanjem javnoga mišljenja, mora da se zajednički vrše.

U ono vrijeme odaslan je dr. Ruppin da ondje vrši praktički rad i da počne s kolonizatornim djelovanjem. Budžet, koji je bio odobren za rad u Palestini, iznosio je 1000 funti godišnje. I time započeo je dr. Ruppin osvajanjem Palestine za Židove! Tomu je tek 15 godina. Kad bi po tome htjeli da udesimo naše mjerilo: danas Ruppin nije zadovoljan s budžetom od 500.000 funti. U 15 smo godina dakle **barem za 500 puta napredovali**; a kad bi to uzeli za podlogu našega računa: u daljnjih 15 godina smješkat ćemo se možda budžetu od 500.000 funti.

Ima još jedno drugo gledište u cionističkom pokretu, koje hoću da spomenem. Obično se tek na drugom ili trećem mjestu spominje. To je kulturni pokret — regeneracija židovskoga naroda, jevrejskog jezika, literature, škola i t. d. Bio je to odlučan momenat za cionističku organizaciju, kad smo se bez opomene morali upuštati u borbu za hebrejski jezik u Palestini. Taj konflikt je interesantno poglavlje kulturne povijesti cionističkog pokreta, i ovdje se postupalo na način, koji nam se, promatrajući ga sa današnjega gledišta, gotovo smiješnim čini. Bili smo siromašni i preko noći stavljeni pred problem **da preuzmemo odgovornost za cijelo školstvo** u Palestini. Značilo je to izdatak, koji je daleko nadmašio sve one iznose, o kojima se ikad moglo misliti, da će biti u cionističkim blagajnama. Preuzeli smo bukvalno u jednoj noći škole njemačke organizacije i pretvorili smo ih u hebrejske škole, a da nismo znali, kako ćemo plaćati učitelje, pouzdajući se u usud, da će se na neki način napuniti kase cionističke organizacije. Posmatrano sa gledišta praktičnoga čovjeka, bilo je to ludilo. A ipak smo to uradili. Danas vidimo rezultate. Stvorili smo u Palestini hebrejski odgojni sistem, koji svjedoči za našu organizaciju i koji znači veliku političku aktivnu stavku.

I tako je oko 1909. došlo do potpune sinteze najvažnijih smjerova u pokretu: političkoga rada, praktičkoga rada i kulturnog elementa hebrejske regeneracije, koji zajedno sačinjavaju harmonički ono, što zovemo danas cionističkom organizacijom. Ove i iz epohe baruna Rothschilda kao i za vremena Herzla i iza njega do godine 1914. stvorene vrednote bile su po mome mišljenju ono, što nam je jedino omogućilo, da postignemo Balfourovu deklaraciju. Htio bih ovdje nešto navesti,

što možda nije općenito poznato. Godine 1914. posjetio je barun Rothschild Palestinu. U maju 1914. nekoliko mjeseca prije rata povratio se odanle. Bili smo svi vrlo znatiželjni da čujemo mišljenje čovjeka, koji je bio otac palestinske kolonizacije, koji je stajao postrance od cionizma i sebe nazivao nepolitičkim cionistom. Jedan od mojih prijatelja upitao ga je o toj stvari i reproducirao je njegov odgovor ovako: »Rekao je, bez njega ne bi cioniste ništa učinili, ali bez cionista bilo bi njegovo djelo mrtvo.« To je po mome mišljenju jedina ispravna ocijena faktičkoga rada. Bez stvaranja jedne podloge ne bi mogli napredovati, ali sama ta podloga bez vitalne snage cionističkoga pokreta propala bi u pješćanim pustinjama Palestine. Bila je dakle zabluda židovskoga naroda, da vjeruje, **da se Palestina može izgraditi jednom deklaracijom**, pa ma bila ona i te kako važna, — a ja sam posljednji, koji podcjenjujem njezinu važnost, — da bi ona mogla značiti rješenje sviju briga. Ona tek znači početak naših briga u velikoj mjeri. I prije toga imali smo briga, ali to su bile male brige. Ona znači početak neizmjernoga rada, a nijedan rad ne da se provesti bez briga. Apsurdno je i sigurno nepolitički misliti, da sadržaj mandata od kolike god zamašnosti bio, može da konačno odluči razvojem cionističkoga pokreta ili židovskoga naroda.

Kad je mandat bio koncipiran, svaka se riječ i svaka rečenica pomno mjerila. Po prvi puta upoznali su Englezi, što znači talmudski pilpulizam. Po mome mišljenju **od važnosti je samo jedna rečenica mandata**, koja je politička podloga cijeloga našega rada u Palestini, a to su prve 10 riječi preambela: »U priznanju istorijske veze jevrejskoga naroda s Palestinom...« to je jedina politička tekovina koja nešto znači. Ako to ne bi stajalo u mandatu i u svijesti naroda, koji je to pisao, bio bi mandat bez vrijednosti. Ne treba u mandatu ništa stajati o koncesijama niti o pravima: ako imademo to prastaro pravo, pravo da izgradimo našu domaju, tad ćemo raditi i raditi, i ako to ne ćemo danas izvršiti, dužni smo da to sutra učinimo. Sve drugo, da li ćemo dobiti ovu ili onu koncesiju ili ne, pitanje je pogodbe; ali u jednoj točki nema pogodbe, a to je **jasno i nedvoumno priznanje našega prava, da dodjemo u Palestinu**. Na temelju toga prava mora da dalje gradimo. Ako ne ćemo postići cilj, tad će naša djeca nastaviti naš rad. A to je opravdanje cionističke organizacije. Neosporna je činjenica, da o cijelom tom problemu ne bi morali pregovarati, da je za vrijeme mirovne konferencije bilo u Palestini 250.000 Židova. Bio bi to tad isti problem kao onaj Čehoslovačke ili Crne Gore ili Poljske. Pošto nije ondje bilo 250.000 Židova jasno je, da smo se morali ograničiti na jednu formulu, na ustanovljenje prava, u nadi, da će drugo doći, kad će biti u Palestini 250.000 Židova.

Sve ono, što su nabrojili moji predgovornici, je rad cionističke organizacije, mnogo je to, ako hoćete i malo. Mnogo je za naše snage. Malo je u poredbi prema onome, što se još ima uraditi. Ono će dalje rasti, ako ćete ostati čvrsti, **ako ćemo svi ostati čvrsti**. Kad govorim o cionističkoj organizaciji, sjećam se zaštetke, koju smo kao djeca dali jedan drugome. Što je

to: sve odjeva, a ipak je samo golo? Riješenje glasi: »Igla«. Cionistička organizacija upotrebila je svoj aparat i svoje sile za to, da stvori niz institucija banke, fondove, Keren Hajesod, Narodni Fond, hipotekarnu banku, Jewish Colonial Trust, ima ih toliko, da ih se ne mogu sjećati. A cionistička organizacija sama mora da ide i da moli potporu. Stroj, koji tjera, majka, koja je rodila sve te institucije, — velike i male, onakove, koje će ostati i onakove, koje će nestati i koje će biti nadomještene drugima, ali sve one su rezultat energije i rada cionističke organizacije — ona sama, cionistička organizacija možda danas nema dosta novaca, da dovrši svoj rad; a ipak je ona predmetom svih kritika i svih napadaja ne samo unutar cionizma, već i izvan njega.

Došli smo konačno do odluke da osnujemo Jewish Agency. Čini mi se, da je jasno, **da će cionistička organizacija i pored Jewish Agency-a još dugi niz godina ostati sila koja tjera**. Izvjesna radna područja ostat će cionističkoj organizaciji, jer ona ima tradiciju, a druge je nemaju. Stajali su tako daleko po strani od svih tih problema, da će još neko vrijeme trajati prije no što će se sprijateljiti s metodom i općim radom.

Cionistička organizacija ostat će dalje na svome mjestu i djelovat će još dugi niz godina na razvoj političkog i odgojnog rada u Palestini.

Na vama je da nosite taj teret. Ako Vam smijem nešto savjetovati, tad Vam velim, ne gubite odvažnosti. Promislite jedno: ako ste doista cioniste, tad ste za cijeli život opskrbljeni sa »carot«. Ako to znadete, ne trebate se bojati, pa i onda, kad bi imigracija bila danas idealna, kad bi bila tri puta tako velika, kad bi u narednoj godini mjesto 15.000 Židova došlo u Palestinu 45.000 — značilo bi to samo trostruku brigu. Za mene je to izvor optimizma. Pomirio sam se s mišlju, da ću imati od jutra do mraka briga i s toga je svaki sat bez briga čisti, nepomućeni dobitak. U tom duhu i samo u tom duhu morate da posmatrate vaš život. Cionizam nije više rad za diletante. Nije više rad, koji se može svršiti između minha i mariva. On treba cijeloga čovjeka i više no jednoga. Samo malo Vas može da sebi predoči neizmjernu koncentraciju neprijateljskih sila, židovskih i nežidovskih, koji bi rado vidjeli razorenu cionističku organizaciju. Te su sile u Jeruzolimu i izvan Jeruzolima. Tipično je za nas i za stanje naših prilika, da je jeruzolimski dopisnik najoštrijega anticionističkoga lista u Engleskoj »Daily Expressa« Židov, de Haan, koji tvrdi, da pripada »Agudas Jisroel«. Tipično i simbolično je to za nas.

Ali dok smo mi okruženi od neprijatelja, od neprijateljstva i objedjivanja, čujemo istovremeno korake halucim. A oni nas podstrekavaju. Oni su onaj dio, koji na se preuzima teret. Od njih mora da naučimo odvažnost. Posmatrate put, koji smo prevalili, ispituajte današnji naš položaj i promislite, da stojimo na početku. Dugi trnoviti, strmi put je pred nama. Možda ćemo vidjeti zemlju, a ne ćemo smjeti stupiti na nju, ali oni, koji će za nama doći, oni će u nju ući.



# SVIJESNI ŽIDOVII!

DODJITE SVI U NEDJELJU DNE 20. JANUARA  
NA IZBORNIČKU SKUPŠTINU

KOJA ĆE SE ODRŽATI U 9 I POL SATI PRIJE PODNE U RESTAURACIJI „NOVE PIVANE“ DRAŠKOVIĆEVA UL. 16.

IZBORNI ODBOR.

## Napredak gospodarske kolonizacije u mjesecu novembru.

Zadnji cionistički kongres dozvolio je za svrhe gospodarske kolonizacije L 117 hiljada. Važnost gospodarske kolonizacije za djelo izgradnje vidi se iz toga, što je 30 po sto cijelog palestinskog budžeta određeno u te svrhe. Ovaj iznos apsolutni je minimum. Komisija za gospodarsku kolonizaciju na kongresu označila je svotu od L 117.000 kao minimum za progresivnu kolonizaciju. Ovaj minimalni iznos može samo u tom slučaju da bude od koristi, ako pravovremeno stoji na raspolaganju. Veći dio ove svote potreban je već početkom gospodarske godine. U tom smislu stvorio je posljednji kongres zaključak: »Da se osigura napredak gospodarske kolonizacije, treba da barem 30 po sto svote, koja je u budžetu predviđena u tu svrhu, već početkom mjeseca oktobra ili novembra stoji na raspolaganju«. To se ove godine i dogodilo. Unutar oktobra i novembra, isplaćeno je za gospodarsku kolonizaciju LE 46.900, što iznaša 40 po sto predviđenog budžeta. Veći dio ovog iznosa nije se mogao u gotovom isplatiti, već se morao pokriti mjeničama. Možemo najaviti povoljan rezultat; gospodarska kolonizacija ove će se godine razvijati programatski, ako će prinosi za Keren Hajesod u dovoljnoj mjeri pritjecati, da minimalni budžet bude pokriven.

Od sedam novih kolonija, s čijim osnivanjem se ove godine počelo, možemo za novembar o njihovom napretku povoljno izvijestiti. U koloniji Tel Adas, u kojoj će se nastaniti 80 obitelji, definitivno već boravi 48; u Hitinu, novoj mizrahističkoj naseobini, nastanilo se 38 obitelji. U kolonijama Rama, Merhavija, Rubel Nasra, kao i u naseobinama, što ih je osnovao Keren Hajesod gospodarski rad napreduje trajno. Oranje i sjetva bili su svagdje pravovremeno dovršeni, pa ako kišno vrijeme ne započne prekasno, možemo računati povoljnom žetvom. U svim kolonijama započelo se ove godine gajenjem duhana. Specijalni agronom putuje po kolonijama, da koloniste uputi u najpouzdanije metode uzgoja. Ove godine iskušava se u kolonijama i zasadjivanje uljnog sjemenja, napose ricinusa, koji i na slabijem tlu dobro uspeva. Kvalifikovani instruktori provadljaju u tom smjeru u raznim kolonijama potrebna istraživanja. Ugovorom s tvornicom ulja šemen osigurana je prodaja.

Kraj postojećih i novoosnovanih kolonija osobita se pažnja posvećuje osnutku gospodarskih grupa halucim, koje su u

novim kolonijama za sada kao nadničari namještene. Pomoću zajmova iz sredstava Keren Hajesoda omogućiti će im se osnutak vlastitih kolonija. Takovih grupa osnovano je u novembru devet, a od tih je pet mizrahističkih. Kraj zajmova dobivaju i potrebitu stoku, koja je jeftino u Siriji kupljena. Osim ove stoke kupljeno je i 50 komada holandske stoke za rasplod. Poglavitito se radi o mladim bikovima, koji bi imali služiti za poboljšanje domaće pasmine. Da se poboljša perad, dovedeno je iz Amerike 50 aparata za izlijeganje pilića.

Kraj ovog rada u novim kolonijama, dani su i starim kolonistima zajmovi u visini od L 2000. Treba još napomenuti i rad oko pobijanja nezaposlenosti. Iz budžeta za nabavak uposlenja doznačeno je L 1400. Pomoću ovog zajma zaposlit će se mnogobrojni jevrejski radnici u Petah Tikva i to kontraktualno u grupama, jer samo na taj način mogu konkurisati jeftinim jarapskim radnicima. Zajam je određen za osnutak stanova kao i za iznajmljenje jednog zemljišta, na kojem će ova grupa saditi duhan. Uspjelo je, da se na taj način 200 radnika u Petah Tikva privede gospodarskom radu, te postoji nada, da će se ovim radnicima tako omogućiti trajno uposlenje.

Kako vidimo, gospodarska kolonizacija ove godine mnogo obećaje. Provesti se može samo u tom slučaju, ako će Keren Hajesod staviti na raspolaganje potrebni budžet. Dobe li nove kolonije puni budžet, tad možemo očekivati, da će doskora odbacivati dobitka, i da će podijeljene im predujmove doskora povratiti. Prema zaključku kongresa imao bi se osnovati kolonizacioni fond, koji će biti racionalno i trgovački upravljivan. Ovaj fond obuhvatać će zajmove, što ih je K. H. u produktivne svrhe podijelio i što će ih podijeliti, kao i sve realije, što ih K. H. posjeduje. Podijeljeni zajmovi vraćat će se u ovaj fond, koji će tako poslužiti proširenju jevrejske kolonizacije. Da to bude moguće, potrebno je, da kolonije svoje kredite pravovremeno dobe, da ih mogu korisno upotrijebiti. Zahtjev, da Keren Hajesod potpuno pokrije budžet ima i drugu principijelnu važnost, a to je od svih prijatelja Palestine toliko željeni rentabilitet novih kolonija.

## VETERINAR

38 godina star sa 15 godina državne službe traži odgovarajuće namještenje u bakteriološkom zavodu ili većoj ekonomiji.

Cijenjene ponude moli slati na upravu.

## Iz židovskog i cionističkog svijeta.

**Georg Brandes zagovara cionizam.** Kako je poznato, bio je Georg Brandes stari protivnik cionizma. U zadnjem broju »Jewish Tribune« saopćava Brandes članak pod naslovom »Moje stanovište spram jevrejskog nacionalizma«, gdje izjavljuje, da je svoje stanovište spram Jevrejstva promijenio, te da Jevrejstvo ne smatra više pukom religijom. U svakoj zemlji, kaže, morali su se Jevreji uvjeriti, da ih se ne smatra punovažnim građanima. Odgovor na to može da bude samo osnutak vlastite države. Treba u tome napomenuti, da je Jevreje zahvatio jak narodni entuzizam, i ako nije došlo do vjerske renesanse. U Jevreja Poljske, Rusije, Amerike zapaža se razvitak narodne obnove. Ovaj pokret uživa moju potpunu simpatiju i ako sam inače kozmopolita. Opravdan je, jer je ukorijenjen u narodu i jer je naravan. Nakon, što je Palestina postala ciljem jevrejske kolonizacije, te nakon što su velevlasti pristale uz ovu ideju, izgleda, da je budućnost Palestine obezbijedjena.

**Kongres Sefardskih Jevreja u Solunu.** Za proljeće sazvan je u Solun kongres sviju sefardskih Jevreja, koji će se pozabaviti pitanjem, kako da sefardski Jevreji sudjeluju kod izgradnje Palestine.

**Nove uredbe za useljivanje u Ameriku.** Kako nam iz Washingtona javljaju, stvorio je useljenički odbor zaključke o uredbi za useljivanje, koja je njemu predana na izradbu. Ustanovljeno je obzirom na cenzus od 1890 kvota od 2 po sto. Demokratski kongresni poslanik Samuel Dickstein iz New-Yorka, koji je član iseljeničkog odbora, oštro je istupio protiv ove kvote, te je tražio kvotu od 3 po sto prema cenzusu od 1891. Ovaj prijedlog, kao i kasniji njegov prijedlog kvote 3% prema cenzusu od 1910. odbijen je. Tijekom debate o registriranju inozemaca oštro se oborio poslanik Celier na taj zahtjev, te je upozorio na opasnosti, koje slijede iz ispitivanja i policajne kontrole inozemaca. Podkomesar za useljivanje, Jerming, izjavio je, da pristaje uz prijedlog registracije, jer ga je predsjednik Coolidge već potvrdio.

**Jevrejske seobe.** Vijećanja zastupnika zemaljskog odbora i sjedinjenog odbora za jevrejsko useljivanje održana su pod predsjedanjem Helda i Lewin-Epsteina u Varšavi. Zaključeno je, da se pozove Centralni biro Sjedinjenih odbora za jevrejsko iseljenje, da sazove konferenciju sviju zemaljskih odbora Italije, Čehoslovačke, Rumunjske, Litavske, Poljske itd., da se po-



zabavi emigracijom pitanjem Amerike, Argentine, Kanade i Južne Afrike.

Kako I. T. A. saznaje, obdržavt će se ova konferencija početkom jula ili krajem juna. Kao mjesto zasjedanja predviđen je Berlin, u koliko prilike u Njemačkoj ne će biti uzrokom, da se odabere drugo mjesto zasjedanja.

Centralni odbor za jevrejsku emigraciju bavi se već sastavom programa za ovu konferenciju, te pravi popis organizacija, koja će kod konferencija sudjelovati.

**Svečano otvorenje cionističkog doma u Prateru.** Uz veliko učestvovanje otvoren je u Prateru Dom, što ga je ondašnja cionistička sekcija osnovala. Velika dvorana Doma, koja će služiti kao jevrejska škola, bila je iskićena cvijećem i zelenilom. U pozdravnom govoru zahvalio se predsjednik sekcije, g. Jakobowicz svim onima, koji su stekli zasluga za osnutak ovog Doma.

Burno pozdravljen govorio je zatim predsjednik cionističkog akcionog komiteja nadrabini dr. Chajes. Rekao je među inim: »Laglje je gradnju razoriti nego stvoriti. No ovaj se puta nadam, da ne će biti poteškoća, već zbog toga, što će se u tom Domu nalaziti i jevrejska škola, koja već godinama postoji, i nije kuća od karata. Danas znademo, da jevrejski jezik nije samo demonstracioni objekt, već da ovaj jezik biva jezikom našeg normalnog života. Priprostim, no ipak dubokim riječima, prikazao je nadrabini dr. Chajes svu važnost jevrejskog jezika po našu narodnu renesansu.

Predsjednik cionističkog zemaljskog komiteja ing. Stricker izrazio je zatim svoje zadovoljstvo, što su cionisti Pratera ovaj Dom iz vlastitih sredstava sagradili. Rekao je nadalje: »Razlika između onog, što hoćemo i što možemo obzirom na naš rad u Palestini, prouzrokovala je u nas neko krznanje. S pravom smo se odlučili, da što veće jevrejske krugove mobiliziramo za rad u Palestini. No ne smijemo nikada zaboraviti, da se naš rad ipak osniva na svijesno organizovanim narodnim Jevrejima. Potrebno je stoga, da u prvom redu produbimo rad unutar cionista. U prvom redu tiče se to Keren Hajesoda, koji mora da bude trajno porezno vrelo jevrejskog naroda. Samo, ako ćemo u vlastitim redovima nasmoći potrebite žrtve, povećat će se opseg Keren Hajesoda u mjeri, koja je potrebna, da K. H. udovolji svojoj svrsi. Daljnja je važna zadaća, da politički odgojimo one Jevreje, koji bez misli trče samo za uspjehom dana.

**Odgoda Keren Hajesod Drivea u istočnoj Galiciji.** Početak za sabiranje za Keren Hajesoda u Istočnoj Galiciji u sporazumu s egzekutivom odgodjen je iz tehničkih razloga na 20. januara. Pozvane su sve cionističke organizacije, da do tog vremena intenzivno provedu propagandu za šekel i organizacioni fond. Sabrani prinosi imaju se najkasnije do 20. novembra priposlati.

**Upotreba Keren Hajesod novca u Palestini od marta 1921. do septembra 1923.**

Od dohodaka K. H. potrošeno je u Palestini od marta 1921. do septembra 1923. L 995.458. Donašamo tabelu sa specifikacijom ovih izdataka i postotnog dijela pojedinih stavaka spram cjelokupne svote:

1. Gospodarstvo L 228.055 — 22.90%.
  2. Nastava L 222.685 — 22.35%.
  3. Useljavanje (uključivo Palest. Uredi i Alija w'hahšara) 138.486 — 13.92%.
  4. Investicije (električna centrala L 50.000, 5,03%; Hipotek. banka 36.057, 3,64%; školske zgrade 8.887, 989%; P. L. D. C. 5000, 950%) 99.944 — 10,07%.
  5. Javni radovi 82.782 — 8.30%.
  6. Sanitarno društvo Hadasa 70.713 — 7,70%.
  7. Zemaljske organizacije 46.227 — 4,65%.
  8. Administracioni troškovi 39.037 — 3,92%.
  9. Mizrahi 26.472 — 2,67.
  10. Jevr. Nar. fond 19.591 — 1,97%.
  11. Tehnika 11.060 — 1,10%.
  12. Industrija i trgovina L 4.396 — 0,45%.
- Ukupno L 999.458 — 100%.

**Novi jevrejski časopis u Varšavi.** Dne 4. januara počeo je u Varšavi izlaziti na jidišu veliki dnevnik pod imenom »Morgen-Zeitung«. Prema »Nowy Dzieunik« list je organ Hitahduta. List izdaje nakladna zajednica, u koju pripadaju uredništvo, administracija i tipografi. Redakcija se nalazi u Varšavi, Karmelička 15.

**»Izgradnja Palestine«.** Pod naslovom »Der Aufbau Palästinas« izdaje austrijski Keren Hajesod ilustrovani časopis. Prvi broj ovog časopisa, kojeg redigira dr. Otto Abeles, sadržaje kraj interesantnih ilustracija i članak od Wassermanna, direktora njemačke banke, Arthura Runda i dra. Abelesa još mnogo interesantnih notica o Palestini. Očekujemo, da će ovaj dobro redigovani i lijepo opremljeni časopis, u Austriji Keren Hajesodu naći mnogo novih prijatelja.

## Iz Palestine.

**Tjedan nacionalne svečanosti u Jeruzolimu.** Za vrijeme Pesaha (20.-25. aprila 1924.) obdržavat će se u Jeruzolimu tjedan narođne svečanosti prema starojevrejskom običaju »Ole Regel«, kad je na desetke tisuća hodočasnika dolazilo u Jeruzolim. Specijalnom odboru, u tu svrhu izabran, predsjedaju dr. Lurie i Jozef Glaeser. Odbor razošilje apel za učestvovanje kod ove svečanosti. Iz tog poziva donašamo slijedeće:

»Palestinska Makabi-organizacija te Narodni Fond preuzeli su zadaću, da oko sebe grupiraju sve faktore novog jevrejskog života. Na dane Pesaha treba pokazati što više od produktivnog rada zemlje, da se tako stotinama gostova pruži slika o djelatnosti i izgradnji naših velikih narodnih institucija.

Od programa priredaba donašamo:

Lakoatlefska natjecanja uz sudjelovanje ponajboljih sila Erec Izraela, jevrejskih športskih gostova iz galuta, te palestinskih nejevreja.

Gombalački nastup najboljih jevrejskih gombača i gombačica palest. gradova i kolonija.

Dječji dan i dječja športska svečanost uz učestvovanje sviju jevrejskih škola.

Na večer obdržavat će se u jeruzolimskom kazalištu svečane priredbe i to:

Koncerti prvih muzičkih sila zemlje.

Jevrejske opere pod upravom poznatog intendanta petrogradske opere g. Golemkina davat će dvije premijere i to »Judit« od Halevija i »Makabejci« od Rubinsteina.

Jevrejsko kazalište sprema predstavu s najboljim svojim silama.

Za svečanost oprema se i više važnih izložaba, tako će Žid. Narodni Fond dati pregled o svom produktivnom radu.

U vezi s ovom izložbom moći će posjetitelji pohoditi i sve kolonije i farme K. K. L.

Keren Hajesod prikazat će svoj praktični rad u Palestini.

Odbor za nastavu cionističke egzekutive pripravit će pedagošku izložbu.

Umjetnička izložba prikazat će rad naših jeruzolimskih umjetnika. U vezi s time zasebno će izložiti svoja djela poznati umjetnici kao izložba »Biblija u slici« od Tonna.

Izložba umjetnog obrta sadržavt će umjetničke radove u metalu, sagove, slikanje na svili, keramiku, grafiku i t. d. S ovom će izložbom biti spojena i zemaljska industrijalna izložba, gdje će naša mlada industrija pokazati svoje uspjehe.

Apel završava riječima:

»S našim slabim silama nastojat ćemo, da što više donesemo, a s tim mnoštvom i svakako od naših gostiju ponešto.

Našim gostovima iz galuta ne pružamo samo priredbe u Jeruzolimu. Pružamo im cijeli Erec Izrael, zemlju u proljetnoj odori sa svojim cvatućim poljanama; Jüdeju u zelenilu, cvjetni raj Kinereta te nove kolonije u Emek Izraelu. Sve ćemo to našim gostovima pokazati. Ne ćemo im prikriti naše tegobe, no pokazati ćemo im i naše nade i naše radosti.

Nadamo se, da će ovo proljeće u Erec Izraelu mnogima ostati nezaboravno. Mnogog će, kad se povrati u galut, galilejska brda i doline judejska privući, te će se vratiti onamo za uvijek.

Drugi pako, koji se ne će moći povratiti, ostat će svojim srcem vjerni Erec Izraelu, te će nas odanle pomagati u teškoj našoj borbi oko izgradnje narodne domaje.

Braćo iz galuta! Dodajte i pogledajte Erec Izrael. Obnovite i pojačajte vezu, što između Vas i zemlje postoji. Dodajte i provedite Pesah u Jeruzolimu.

**Manifestacija k nezaposlenosti u Jeruzolimu.** Iz Jerusolima dobili smo slijedeći izvještaj:

Za subotu 15. decembra bila je sazvaia manifestacija jevrejskih radnika u stvari nezaposlenosti. Na toj manifestaciji sudjelovalo je preko 1000 radnika. Sekretar vijeća g. Cewi naglasio je u svojem pozdravnom govoru, da skupština ne namjerava teoretski raspravljati, već će raspravljati o životnom pitanju, koje ugrožava našu egzistenciju. Skupština bi imala služiti kao ozbiljna opomena onima, koji za sadanji položaj nose odgovornost. Zatim je prikazao g. Geladi, vodja radnog biroa radničke organizacije u Jeruzolimu, kraj brojeva statistike porast nezaposlenosti. Prikazao je osebuje poteškoće, protiv kojih se imaju boriti jevrejski radnici Palestine, da osiguraju sve grane izgradnje nove domaje. Velikim trudom uspjele im je da nauče kamenolomstvo i zidarstvo, što su radna područja, koja su našim radnicima u galutu nepoznata. Zapostav-



ljenje ovih područja moramo svesti na pomanjkanje interesa nacionalnih institucija, koje se nisu pobrinule, da se kod kame-nih gradnja uposle i naši ljudi.

Radosna je činjenica, da je alija iz Ori-jenta u posljednim mjesecima znatno oja-čala. Ovi se ljudi lako prilagode životnim i radnim prilikama u Palestini, te su naj-uporabiviji faktor kod izgradnje. Ako je jerusolimsko općinstvo u oštroj protimbi protiv povećanja jevrejskih radnih sila i njihove specijalizacije. Ne samo privatne kuće, već i sinagoge grade se jeftinijim arapskim silama. Pače ni sefardi, koji su inače složni u obrani svojih interesa, ne će da uposle svoju braću iz Ori-jenta.

Kod iskapanja kraj Kfar Hašibe, koje se vršilo novcem baruna Rothschilda, a pod vodstvom jevrejskog kapetana Weil-la, nisu jevrejski radnici bili uposleni. G. Weill otpustio je sve jevr. radnike, koji su kroz kratko vrijeme kod iskapanja radili. Ovaj učenjak iskorišćuje rad arapskih že-na i djece. Niti kod iskapanja u Davidovom gradu nije ni jedan jevrejski radnik bio uposlen.

Gosp. Geladi govorio je zatim o Mon-tefiore — fondu. Sredstva za svrhe toga fonda već su sabrana, i kraj svih obećanja kuratorija »Sehmat Montefiore« s grad-njom se još uvijek nije započelo; radnici čekaju, a gospoda kuratori ne žure se, da ispune svoju dužnost, kako da prošire jišuv u Palestini i potpomognu gladujuće radnike. Radnici traže da se smjesta za-počne radovima i da se učine potrebite mjere, kako da se gradskim radnicima omogući razvitak u blizini gradova.

G. Ben Cvi rezimirao je zahtjeve rad-nika, da se izgradnjom Jerusolima ubrza izgradnjom predgradja, i da se time ubla-ži nezaposlenost.

Pri koncu primljene su rezolucije, u kojima se protestira protiv politike boj-kota, što je vlada provadja spram jevrejskih radnika. Traži se, da se kod radova države gradskih uprava uzme u obzir i organizovano jevrejsko radništvo. Izraženo je nadalje ogorčenje jevrejskih radnika spram jevrejskih nacionalnih institucija, koje nisu upotrijebile sve mjere, kako da ublaže nezaposlenost. Zahtjeva se, da se smjesta započne s gradnjom »Sehmet Montefiore. Protestira se protiv izrablj-ivanja radnika, što vlada potpomaže time, da snizava nadnice nemoćnim arapskim radnicima i onoj nekolicini jevr. radnika, koje kod svojih radova uposljuje.

**O Hadasi.** Novcem, što ga je sabrala američka ženska organizacija za Hadašu, ponovno je otvorena bolnica u Tiberiasu, koja se zbog pomanjkanja sredstava mo-rala zatvoriti.

U Besainu otvoriti će se početkom ja-nuara klinika za interne i očne bolesti. Očne bolesti liječit će se besplatno.

Nekolicina arapskih boljara iz Safeda upravilo je na Hadasu pismo, u kojem se zahvaljuju na djelatnosti i požrtvovnosti njenog ondjašnjeg odjelenja. Iz pisma do-našamo slijedeća interesantna mjesta:

»Za vrijeme, dok je liječnik Hadase boravio u Safedu, liječio je sve bolesnike, te je spram sviju bez razlike plemena bio jednako prijazan. Njegovo otmjeno drža-nje, te naša zahvalnost zbog njegovog dr-žanja spram arapskog pučanstva sile nas, da se Hadasi posebno zahvalimo za po-moć, što je pruža bolesnim i ubogima.

**Sanitarne prilike u Palestini.** Palestin-ski zdravstveni ured izdao je opširan iz-vještaj za god. 1923. Broj palestinskog pu-čanstva navadja se s 744.731, k ovima imade se još pribrojiti 6658 useljenika. Broj novorodjenih iznaša 42,39 po tisući, a broj pomora 18,75 po tisući. Pomor dojenčadi iznaša u gradovima 215.16 po tisući novo-rodjenih, a 135,90 u selima.

Državnih bolnica postoji 11 s 403 kre-veta, kužnih baraka s 56 kreveta. U 20 poliklinika liječeno je 173.357 pacijenata, od tih je 7,2 po sto bolovalo na malariji, a 19,5 po sto na očnim bolestima. Privat-ne bolnice ubrojiv i institucije Hadase, primile su 19.9333 pacijenata. U klinikama i poliklinikama državnim liječeno je 72.725 bolesnika. Koncesija za ordiniranje podije-ljeno je 344 liječnika, nadalje 115 apote-kara, 77 zubara te 60 primalja.

Na malariji umrlo je 65 osoba. Komi-sija za pobijanje malarije iskušala je raz-ne metode za isušenje močvara. Započeti su radovi kod močvara kraj Nahalala i Nurisa a radovi kod Beisana napreduju. U očnim klinikama liječeno je 31.064 oso-ba. Potpuna slijepoća nastupila je kod 20 po sto slučajeva, od ovih bolovalo je 90 po sto na trahomu. U karantenskom odje-lenju pregledano je 3007 brodova i jedre-njaka, od ovih je 306 zadržano pod karan-tenom.

**Turisti za Palestinu.** O putničkom pro-metu, koji se za ovu godinu očekuje, predleže do sada slijedeći podaci:

»Franconia«, koja plovi oko svijeta, prištat će 1. marta 1924. u Egiptu. Poseb-nim vlakom krenut će 80 turista za Jeru-solim, a 4. marta povratit će se u Kairo. Brod »Rotterdam« poduzeo je putovanje po Sredozemnom moru te 6. marta dolazi u Haifu; 350 turista polaze smjesta u Je-rusolim te se 8. marta vraćaju u Haifu, da nastave svoje putovanje. Ovim putova-njem upravlja American Express co. Daljnji turistički brod najavljen je za Haifu za 12. marta. 400 turista pohodit će Tiberias i Nazaret, dok će ostali posebnim vlakom poći u Jerusolim.

Osim manjih turističkih društava, koji će posredstvom Cook a. Sons posjetiti Palestinu, uredilo je ovo društvo i posebnu brodsku turističku službu u zimi. Više brodova najavljeno je za Haifu za zimu, tako »Adriatic« za 25. januara, »Lap-pland« za 5. februara, »Impress of Scott-lans« za 12. februara i daljnji brodovi sa još neodređenim danom prispjeća. Svaki od ovih brodova današa najmanje 500 tu-rista.

**Trgovački položaj Jeruzolima u mjese-cu novembru.** U mjesecu novembru bila je trgovina u Jeruzolimu dosta živahna. Ve-like pošiljke živežnih namirnica, petrole-ja, tekstilne i galanterijske robe prispjele su za zimsku sezonu i božić. Položaj na novčanom tržištu poboljšao se, tako da tr-govci nisu imali poteškoća kod dobivanja kredita u gotovom.

Stavke izvozne trgovine Jerusolima ne mogu se ustanoviti, jer se veći dio ro-be registrira u Jafi i Hajfi. Interesantna je pojava, da se uvoz, kako se registrira u jeruzolimskoj carinari, sve više smanjuje, dok se izvoz povećava.

**Cijene u Jafi u mjesecu novembru.** Najznatnija je promijena porast cijena pšenice i raži zbog velikih potražnja iz

Smirne i Anatolije te izostajanje uvoza u Palestinu. Tržna cijena pšenice bila je PT 105 po 100 kg prema 95 u početku novembra. Raž notirala je 90 spram 82 u prošlom mjesecu. Java šećer porasao je od PT 385 po 100 kg na PT 426. I rangun riža porasla je zbog velikih potražnja iz Japana. Benzin je popustio, te notira PT 57 po 4 galone spram PT 60 u prošlom mjesecu. Ostale su cijene spram prošlog mjeseca ostale nepromijenjene.

**Sezona naranača u Jafi.** Ukrcavanje naranča u Jafi započelo je 12. novembra i to poglavito za Liverpool. Početkom mjeseca prodavao se sanduk po 15'6, što se smatralo dobrom cijenom. Daljnje pošiljke djelovale su nepovoljno na tržište, tako da su cijene pale na 8'9 po sanduku. Ovaj pad cijena prouzročen je konkuren-cijom jednog egipatskog brodovlasnika, koji je tovaru za Englesku znatno jeftinije prevažao. Tako je tržište preplavljeno ro-bom, a cijene su pale. Konačno su se bro-dovlasnici sporazumjeli, tako da će se pošiljke rasporediti i time cijene poboljšati.

## Iz Jugoslavije

### U POVODU JEDNOG NAPADA NA S. C. J.

G. prof. Ludvig Vig u broju 2. »Jüdi-sches Volksblatt« od ove godine, krivi vodstvo Saveza Cijonista Jugoslavije zbog nedostatne propagande, koju sma-tra razlogom, da nazaduju postojeće, a ne nastaju nove mjesne cijonističke or-ganizacije, naročito u Vojvodini. Prizna-jemo, da agitacija i organizacioni rad sa strane Rad. Odbora ličnim zahvatom u po-jedinim mjestima nije dostatan. Ali valja istaći, da je krivo uvijek iznova iz niza uzroka, od kojih navedeni za cijelo nije najvažniji, istrgnuti samo jedan, koji se uvijek opetuje, kad hoće da se oprav-dava nestašica rada na periferiji. Čudno se doima, kad se ovom prilikom već unapred proriče slab uspjeh proljetnoga rada za Keren Hajesod... Ta ovaj rad iziskuje intenzivno lično zauzimanje, i to ne tek kod cijonista, nego kod svih Ži-dova. A to je moguće samo uz nepresta-no djelovanje u mjestu po požrtvovnim i predanim ljudima, koji imaju ozbiljno shvaćanje o zamašnosti toga fonda, koje se shvaćanje ima da očituje u veličini požrtvovnosti, dakako prije svega cijonista i dakako između njih prije svega onih, koji su zabrinuti za uspjeh naše stvari. Koliko se tu, čak i bez pripadnosti cijonističkoj organizaciji, može da po-stigne, svjedoči Novisad.

Ovo smo naveli primjera radi. Hoće-mo da kažemo, da prije svega treba da su u svakome mjestu ljudi, na koje se može bezuslovno i u svakome slučaju računati, i čija cijonistička spremnost na rad ne treba neprestanih govorničkih injekcija. Iskustvo uči, da dojam jednoga govora ne proizvadjja trajne učinke u pravcu rada. O malom se radu radi i o njegovom sumiranju u velike uspjehe. Koliko se moglo, vodstvo je Saveza slalo svoje članove, naročito i sekretara, ne samo zbog propagande u pojedina mje-sta, već su oni provadjali i lokalni rad, pri čemu se kadšto dešavalo, da su ostav-ljeni na cjedilu od cijonista dotičnoga mjesta i da se baš kod njih pokadšto po-kazala mala volja ne samo za rad, nego i



za davanje doličnih prinosa. Nemoguće je — i toga nema ni u jednoj cionističkoj federaciji — da se iz centra neprestano izašlju u sva mjesta izaslanici, koji bi ondje sjedili i radili. Mjesta su u vodstvu počasna, a budžet bi morao da bude upravo golem, kad bi u svako mjesto i kroz cijelu godinu imali da borave kroz duže vremena izaslanici vodstva. Mi pored toga uvidjamo potrebu ličnoga dodira vodstva s mjesnim organizacijama, pa se u tome čini, koliko se može, najviše za Vojvodinu. Dabome teško je, ako piscu sekretar nije po ćefu; drugom prilikom moglo bi se desiti to i drugome. Ovo znači tražiti izlike.

Vojvodina ima danas štab odličnih sumišljenika, koji mogu da odlično rade; ili zar poznati ljudi iz mjesta ili pokrajine ne imponuju? Neka se shvati, da je cionizam danas nad sve stvar pozitivnoga rada i da se na pr. za Narodni Fond bez ikakova napora, tek uz nešto predanosti i sistema može nasmoći u Vojvodini struko veći iznos no što ga ona daje. Šteta je iznašati uvijek iste rekriminacije. Treba stvarati preduslove u svakome mjestu i za propagandu. To može i mora da uspije bez velikih govorničkih gestova. Ne valja uljuljavati, dobronamjernim, ali u stvari pogrešnim razlaganjima mjesne organizacije u popuštanju radne volje.

**Izborni proglas svijesnih Židova u Zagrebu.** Izborni odbor svijesnih Židova sazvao je povodom izbora u bogoštovnu općinu skupštinu, koja će održati u nedjelju, dne 20. januara u 9 i pol sati prije podne u restauraciji »Nove Pivane«, (Draškovićeva ulica 16), te je poziv skupštini popratio ovim programatskim proglasom:

Težnja za skladnom saradnjom svih pozitivnih sila u židovstvu, koje u ma kojem svijesnom i časnom smjeru hoće da grade a ne da razgradjuju, hoće da ispovijedaju a ne da zatajuju, da ostaju bezuslovno vjerne svome plemenu i svojoj ispijivosti, odlučuje o sastavu listine svijesnih Židova za izbore u izraelitsku bogoštovnu općinu zagrebačku.

Pored razmimoilaženja u naziranjima, ma kako bitna bila, općina Židova ima da bude ognjište, oko koga će se okupljati muževi volje za očuvanjem onoga što jest dobra i sveta predaja našeg roda i gradjenjem novih tvorbi u skladu s najboljim našim tradicijama.

Što je u minulom trogodištu svoga rada dosadašnje predstojništvo u tome pravcu učinilo, za to ima vidnih dokaza. A nad svim njegovim radom lebdi duh sklada, koji je dao značajku radu. Svi Židovi grada Zagreba osjećaju to. Svi, do li izuzetne nekolicine, koji su svakom prilikom, nedoličnim sredstvima, neistinama i sumnjičenjima, pravili nasrte na sve, što je dobro i pozitivno u židovstvu. Ne ćemo ovdje da se zadržimo kod tih negativnih elemenata u židovstvu. Dovoljno je čitati njihove »Okružnice«; one sadržaju njihovu sopsivenu osudu, od koje težu nijedan sud dobrih ljudi ne bi bio u stanju izreći.

Na nama je da odlučimo, kako ima da se vodi rad u našoj općini.

Oni, na koje mi apelujemo, Židovi zagrebačke izraelitske općine, imaju na to jedan odgovor:

**Prije svega i nad sve za dobro i čast židovstva.**

U duhu sklada ima da se omogućiti svima, da svojoj ispovijesti daju izražaja po svome obredu.

Imat će da se izgradi židovska škola, te će biti uzor-školom i po općoj i po židovskoj nastavi. Stigne li se, imat će da se osnuje židovski dječji vrt.

Valjat će zidati židovski dom svim onim kulturnim, društvenim, dobrotvornim i tjelesno-uzgojnim uredbama, koje se staraju pozitivno oko dobrobiti židovske zajednice.

Trebat će stvoriti sklonište onim Židovima, koji prolaze kroz naš grad, po uzoru drugih židovskih općina.

Nameće se dužnost staranja židovskog društva za djecu, koja po nesreći nemaju porodice ni doma svoga.

Potreba je, da se stvori ured za namještenje nezaposlenih.

Općina ima da bude zaštitnicom svim dobrotvornim židovskim uredbama i da uznastoji oko njihove saradnje.

Uz ove zadatke općina mora da ima u vidu, da nije osamljena jedinica, već živi dio cijeloga židovstva.

Ona će, s toga, da unapredjuje napore, koji idu za organizatornim ujedinjavanjem židovstva cijele naše Kraljevine, a u cilju stvaranja zajedničkih institucija, bogoštovnih, kulturnih i socialnih, u cilju izobrazbe podmlatka, koji će da postane čuvarom naših tradicija.

Ona će, napokon, s toga da prima u se iz cjeline židovske zajednice sve ono, što je kadro da jača dušu i veze zajedništva i da, koliko mogne, daje dio svojih sila za izgradnju jedne časne i dostojne budućnosti cjelini židovske zajednice.

Ovo je, ukratko, program. On je pozitivan; i kogod ima volju za židovstvo, s njime će se saglasiti.

Ne sumnjamo, da će to učiniti židovstvo zagrebačke općine. Njegov častan istup u svakoj zgodi, gdje je trebalo afirmirati židovstvo, opravada i ovom prilikom vjeru u dobar, to će reći: dostojno, pozitivno židovski izlaz izbora.

**Izborni odbor svijesnih Židova.**

**Sjednica Saveznoga Odbora.** Radni je Odbor u sporazumu s predsjednikom Saveza cionista Jugoslavije sazvao sjednicu Saveznoga Odbora za nedjelju, dne 3. februara 1924. u Zagreb. Na dnevnom je redu: Izvještaj tajnika, izvještaj Keren Kajemeta i Keren Hajesoda, debata o referatima, akcija za halučku farmu, šekelska akcija i eventualija.

**Gospojinska »Pro-Palestina«** sekcija Židovskog narodnog društva u Novom Sadu upravila je na sve Židovke u Novom Sadu apel za saradnju u akciji za halučku farmu i Židovski Narodni Fond. U tu svrhu umoljava sve Židovke, da dnevno jedan dinar žrtvuju za izgradnju Erec Israela. Nadalje da sve gospodje skupljaju maraka za Narodni Fond. Konačno želi Pro-Palestina sekcija, da u tjednu Pesachia priredi izložbu ručnih radova. Pored toga priredit će dne 20. o. mj. čajanku.

Donosimo ovu vijest s napomenom, da to nije prvi put, što Pro-Palestinska sekcija provadja jednu akciju. Pro-Palestinska sekcija, provela je već nekoliko vrlo uspješnih akcija, pa smo uvjereni da

će požrtvovnom radu gospodja iz Pro-Palestinske sekcije i ovaj puta uspjeti da postignu lijep rezultat. Neka se i Židovke iz drugih gradova ujedine poput novosadskih Židovka, da svojim radom podupiru obnovno djelo.

**Unifikacija židovskih općina.** Subotički »Bacsmegyei Naplo« piše u svome broju od 5. januara da je zadaća Saveza jevrejskih općina da provede unifikaciju svih bogoštovnih općina kraljevstva. U Srbiji je to nemoguće radi velike razlike u ritusu izmedju sefarda i aškenaza, ali bi se to moglo lahko provesti u Vojvodini, jer nije velika razlika izmedju ortodoksa i neologa. Uslijed naredbe ministra za vjere dra. Janjića povjerio je Savez bogoštovnih općina gg. dru. Kleintu (Subotica), dru. Lustigu i dru. Handleru (Novi Sad), misiju, da vode pregovore ortodoksijom radi unifikacije. Nadalje da je imenovana komisija, koja ima da predlaže podjelu bogoštovnih općina u Vojvodini.

Na ovu vijest nadovezuje »Jüdisches Volksblatt« da doduše nema autentičnih vijesti od Saveza općina, ali da ovaj članak smatra izdajstvom protiv židovske zajednice. Pred jedinstvenim frontom židovskoga naroda mora da uzmiče lična ambicija i taština.

Donosimo ovu vijest s pozivom na nadležne faktore, da čim prije obavijeste židovsku javnost o pravom stanju stvari.

**Skopljanska jevrejska Omladina Bene-Israel u Beogradu.** U prkos hladnom vremenu i neurednom saobraćaju uslijed sniježnih smetova — prispjela je 8. ovog mj. grupa od 30 omladinaca i omladinki, članovi Društva Bene-Israel iz Skoplja. Svrha njihovog dolaska bila je, da stupe u bliže veze sa beogradskom jevrejskom omladinom i jačanjem veza prošire obim svoga djelovanja na omladinsko-nacionalnom vaspitanom razvitku. Tom prilikom prikazali su oni 9. ovog mjeseca u 7 i pol časa u veče u pozorišnoj sali »Manjež«, pozorišni komad »Draifus«, dramu u 5 činova i 3 slike od Ž. Loria na španjolskom jeziku a pod režijom C. Arona Hassoma vodje grupe. Igra svih omladinaca bila je dobro prostudirana, tako da je opći utisak zadovoljavajući, a dupkom puna sala posjetilaca, mahom jevrejske publike dugim aplaudiranjem odavala im je svoje simpatije. U igri su se naročito istakli Lazar Koen (komandant Henri) Isak Kamhi (komandant Esterhazi), Jakov Koen (pukovnik Picard), Salamon Katarivas (pukovnik Rišardon), Avram Bahar (naslovnu ulogu), Regina Aladžem (Lysi Dreifus) kao i svi ostali još 15 na broju, koji su skupa pridonijeli, te je izvodjenje komada prevazišlo sva očekivanja. Vrijedno je pomena na ovom mjestu, da je haver Aron Hasson svojom neobičnom energijom sve zadivio, ma da je on »uvijek nezadovoljan« što mu se ne može pripisati u grijeh. Gosti omladinci Skopljanci mogu biti u svemu zadovoljni postignutim rezultatima, jer su oni zbilja sa svoje strane sve učinili što je do njih stajalo, a beograd. jevr. omladinci i gradjanstvo steklo je o njima dobar sud i odličan utisak. **A. K.**

**Novi savjetni odbor gradskog komesara i novi upravni odbor gradske štedionice u Sarajevu.** Uslijed povišenja broja pomoćnih savjetnika komesara izabrana su četiri Židova kao savjetnici i to: Abra-



ham M. Altarac, Albert Kajon, Dr. Baruh i Mose D. Salom. U nadzorni odbor gradske štedionice ulaze Kajon i Baruh. Povodom ovih imenovanja uputila se deputacija aškenaskih Židova gradskome komesaru te podnijela prosvjed protiv toga, što nije za savjetnika postavljen ni jedan aškenaski Židov. Deputacija istakla je da se aškenazi osjećaju punopravnim građanima, pa ne mogu šutke preći preko činjenice, da se preko njih prelazi na dnevni red.

Pošto se u zadnje vrijeme i nekoliko drugih slučajeva desilo da su aškenaski Židovi mimoilaženi, poći će jedna deputacija i kraljevskom namjesniku i velikom županu, a po potrebi zainteresovat će se i mjerodavni faktori u Beogradu putem Saveza općina. Ujedno saznajemo da su i mjerodavni krugovi sefarda u Sarajevu potpuno saglasni opravdanim koracima aškenaza i da će i sa svoje strane poduprijeti stvar, ako bude nužno.

**Keren Hajesod u Jugoslaviji.** Dr. Nahum Goldmann pohodio je u stvari Keren Hajesoda Zagreb i Beograd. U Beogradu govorio je u krugu prominentnih Jevreja sefardske i aškenaske općine, a u Zagrebu u većoj skupštini. U obim gradovima napreduje rad oko Keren Hajesoda. U Beogradu upravlja radom kuratorij, kojemu je na čelu osim poznatog cioniste dra. Alkalaja i Grand rabin Jugoslavije

kao i predsjednik Bne-Brit lože u Beogradu.

U zadnje vrijeme marljivo se obradivalo i ostale sefardske općine u zemlji.

U Zagrebu razvija se rad povoljno pod vodstvom gosp. Šime Špitzera.

**Haaviv-Proljeće.** Izašao je januarski broj »Haaviva«, lista jevrejske djece. Iz sadržaja spominjemo ove priloge: Roš hašana lailanot. — Hamiša asar bišvat. — Lezi spavaj (pjesma). — Iz povijesti našega naroda (poučno). — Jakob i Rahela (iz biblije). — Žena rabi Akibe. — Aleksandar Veliki pred Edenom. — Jedno srce (originalna priča Ruže Levinc). — Salamon i cvrčak. — Ariel. — Razbibriža. — Zagonetke. — Slike.

Adresa uprave: Mirjam Weiller, Zagreb, Bakačeva ul. 5/III. — Pretplata godišnje Din 50.—, polugodišnje Din 25.—, pojedini broj Din 6.—. Preporučamo ovaj dobro uređivani list svakoj židovskoj kući, u kojoj imade djece!

**OLLY STEINHARDT**

**RIKARD HIRSCHLER**

prokurista banke I. Kreutzer i dr. d. d. Zagreb

zaručeni

Zagreb

Koprivnica

U mjesecu januaru 1924.

## Izraelitska Bogoštovna Općina u Zagrebu.

Br. 15—24  
R—93

### OGLAS

Predsjedništvo Izraelitske bogoštovne općine u Zagrebu oglašuje ovime, da će se **Izbor za opć. predstojništvo i opć. vijeće** Izraelitske bogoštovne općine obaviti dana

**27. siječnja 1924.**

u općinskoj kući, Zagreb, Palmotičeva ulica broj 16.

Izborni čin traje od 8 sati u jutro do 1 sat poslije podneva.

Potanje upute objavljene su u **Oglasu** u hramu i u općinskoj kući.

U ZAGREBU, dne 14. siječnja 1924.

**PREDSJEDNIŠTVO.**

Prva hrvatska veletrgovina željeza i  
željezne robe

**Ferdo Hirschl k. d.**

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. **Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.**

**„M A C H E R“**

Agentura za prodaju kuća i zemljišta,  
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku **„MACHER“**

### NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Velik dio pretplatnika nije još podmiriše svoju pretplatu za godinu 1923., pa molimo sve, da to smjesta učine, jer list imade velikih materijalnih obveza, kojima mora da udovolji.

Podjedno molimo, da svaki sumišljenik obnovi pretplatu za ovu godinu, da ne nastane prekid u otpravku lista.

Uprava »ŽIDOVA«.



Zaštitni znak

Proizvođači dobivaju znaatan popust. - Čuvajte se besvrijedni "patvora" rta

Prava

**„ERENYI“-DIANA**

francuska vinovica - najbolji kućni lijek  
za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6  
srednje „ „ 16  
„ „ „ 32

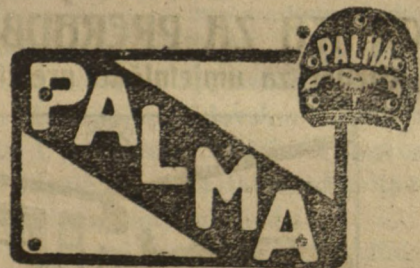
Gener. zastupstvo za Jugoslaviju

**JUGOPHARMACIJA D. D.**

(Diana-odio)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Nosite radi njihovih  
mnogih prednosti



kaučuk pete i potplate.

**VREĆE**

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugali i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

**SCHOTTEN I DRUG**

Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —  
Zavod za posudjivanje nasprometivih ponjava

6%

Uloške na knjižice ukamaćuje odsele sa

te vraća iste bez otkaza

**MEDJUNARODNA BANKA D. D.**

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%



**PAMUK A. ROMANO MOLINO**

sve vrsti i  
u svim brojevima  
**Žuti — bijeli — farbani**

**ZAGREB,**  
Boškovićeva ulica broj 15  
Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno  
**šifoni**  
engleski — talijanski

Kroz decenije  
poznati i pro-  
kušani od ka-  
trana čisti  
materijal  
za pokri-  
vanje  
kro-  
vova

**RUBEROID**

izoliranje  
nepro-  
močljivo,  
trajno, liče-  
nje za uzdr-  
žavanje nepo-  
trebno.

Uzorke besplatno šalje:

**Hrvatska****industrija katrana**

dioničarsko društvo  
u Zagrebu  
Trenkova 18 - Telef. 3-64

vlastite proizvode: Krovni  
kamen katranisanu, ploče za izo-  
liranje proti vlazi, kameno-ugljeni  
katran, katranovo ulje, smolni ce-  
ment, natrijin, benzol dupl, raf. i  
sve tne katranove derivate, kolo-  
maz, mast za strojeve i gatre itd.

**Tko oglašuje - taj napreduje!****Gumene pete i  
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od  
kože! Najbolja zaštita protiv  
vlage i zime!

Na veliko! Na veliko!

**JUŽNO VOĆE**

limuna, naranča, smokva, badema,  
datulja, sultanina, malaga, i.d.  
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Jedino najveće specijalno skladište krat-  
ke nakitne i pletene robe samo na  
veliko, niske cijene, solidna podvorbu

**Dragutin Ullmann, Zagreb**

Ilica 36

Ilica 36

IMPORTNA KUĆA

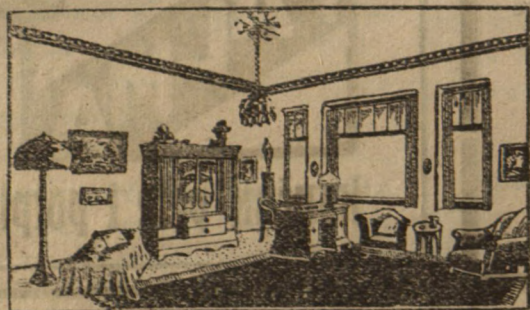
**D. HIRSCHL I DRUG****SA MŠTE 51 ZAGREB SAJMŠTE 51**

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

Prva osječka  
**TVORNICA ZA PRERADBU DRVA D. D.**  
Atelier za umjetničko uređivanje stanova



Telefon 2-41, ZAGREB Gajeva 12.

**POKUĆTVO**

Sve vrsti uz svaku cijenu.

Leipziger Stahlfederfabrik  
**HERM. MÜLLER A. G.**  
LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „**MERKUR**“  
veletrgovina i konfekcija papira

**ZAGREB**  
Ilica 31 Telefon 17-95.

**„LYRA“** BLEISTIFTFABRIK  
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „**MERKUR**“  
veletrgovina i konfekcija papira

**ZAGREB**  
Ilica 31 Telefon broj 17-95.

**J. B. SOELLNERS** Nachf. A. G.  
**REISSZEUGFABRIK**  
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo  
„**MERKUR**“  
veletrgovina i konfekcija papira

**ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.**

**GIDOL**

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA  
Čuvajte se patvorina! Jedini tvorničari: Zahtjevajte uvijek samo:  
**GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., ZAGREB**

**GIDOL**